

Aprobat:

La ședința Consiliului metodic științific din 25 aprilie 2023,
COBÎLEANSCHI Svetlana, directoare adjunctă pentru activitatea educațională, didactică și metodică _____.

La ședința comună a catedrelor *Nursing, Discipline terapeutice, Discipline chirurgicale, Discipline pediatrie, Obstetrică și ginecologie* din 10 martie 2023,

PALAMARI Larisa, șefa catedrei Nursing _____

TOMULESCU Liuba, șefa catedrei Discipline terapeutice _____

FILIMON Olimpia, șefa catedrei Discipline chirurgicale _____

CUCIERU Elena, șefa catedrei Discipline pediatrie _____

SULIMA Tatiana, șefa catedrei Obstetrică și ginecologie _____

Coordonat cu:

Cabinetul Instructiv-Metodic Republican al Ministerului Sănătății,

SAYCA Diana, șefa Cabinetului Instructiv-Metodic Republican al Ministerului Sănătății

„ 27 ” aprilie 2023.

Autori:

TOMULESCU Liuba, șefă catedră Discipline terapeutice, profesoară la disciplina Medicină internă și geriatrie cu nursing specific, grad didactic superior, coordonator grup de lucru

CRÎTCHI Tatiana, directoare adjunctă pentru instruirea practică, grad managerial doi, profesoară la Discipline igienice, grad didactic superior

NEGREAN Mariana, directoare, grad managerial superior, profesoară la disciplina Medicină internă, geriatrie cu nursing specific, grad didactic superior

CUCIERU Elena, șefă catedră Discipline pediatrie, profesoară la disciplina Pediatrie cu nursing specific, grad didactic superior

FILIMON Olimpia, șefă catedră Discipline chirurgicale, profesoară la discipline chirurgicale, grad didactic superior

PALAMARI Larisa, șefa catedră Nursing, profesoară la disciplina Bazele științei Nursing, grad didactic doi

SULIMA Tatiana, șefă catedră Obstetrică și ginecologie, profesoară la disciplina Obstetrică și ginecologie cu nursing specific, grad didactic superior

Recenzenți:

STEMPOVSCAIA Elena, doctor în științe psihopedagogice, conferențiar universitar, Catedra Psihopedagogie specială, președintele Asociației de Nursing din RM, _____
„ 06 ” 04 2023.

ABDURAHMANOVA Zinaida, Asistentă medicală principală, IMSP Institutul de Mamei și Copilului, categorie superioară în specialitate, _____
„ 07 ” 04 2023.

COMERZAN Alina, Vice-director Nursing, IMSP SCM „Sf. Arh. Mihail”, master în științe ale educației, categorie superioară în specialitate, _____
„ 07 ” 04 2023.

CUPRINS

I.	Preliminarii	4
II.	Motivația, utilitatea stagiului de practică pentru dezvoltarea profesională	5
III.	Competențele profesionale specifice stagiului de practică	6
IV.	Administrarea stagiului de practică	7
V.	Descrierea procesului de desfășurare a stagiului de practică	7
VI.	Sugestii metodologice	11
VII.	Sugestii de evaluare a stagiului de practică	13
VIII.	Cerințe față de locurile de practică	17
IX.	Resursele didactice recomandate elevilor	20
X.	Anexe	22

I. PRELIMINARII

Învățământul profesional medical postsecundar și postsecundar nonterțiar din Republica Moldova, reprezintă o parte componentă a sistemului educațional medical și asigură formarea specialiștilor medicali cu studii medii de specialitate pentru sistemul ocrotirii sănătății. Asistenții medicali, instruiți la programul de formare profesională Medicina, sunt capabili să presteze servicii de îngrijiri individualizate, orientate spre persoană în plan preventiv, reabilitativ, curativ, paliativ, în condiții de staționar și comunitate, repartizate după responsabilitate autonomă, delegată, interdependentă și interdisciplinară.

Calitatea procesului de formare a competențelor profesionale a viitorilor asistenți medicali este asigurată de promovarea relațiilor de parteneriat cu agenții economici și de implicarea *asistenților medicali din domeniul practic* în procesul educațional, utilizând atât baza tehnico-materială a instituțiilor medicale, cât și potențialul profesional a specialiștilor din sistemul ocrotirii sănătății.

Stagiile de practică constituie un element esențial în formarea elevilor, pregătindu-i pentru intrarea pe piața muncii și familiarizarea lor cu aceasta. Importanța stagiilor de practică constă în dezvoltarea competențelor profesionale aplicative și constituie un început de activitate profesională medicală pentru tinerii specialiști.

Curriculumul pentru *Practica ce precede probele de absolvire* se adresează elevilor din anul V, specialitatea Îngrijirea bolnavilor, calificarea Asistent medical, este un document normativ și obligatoriu pentru formarea profesională a specialiștilor din domeniul de educație 91. Sănătate.

Practica ce precede probele de absolvire oferă elevilor cunoștințe, abilități și atitudini, privind aplicarea terminologiei de specialitate, formează comportamente adecvate cerințelor sistemului ocrotirii sănătății și suportă schimbări continue la nivelul modernizării tehnologiilor de diagnostic, tratament și îngrijiri medicale; interferenței dintre cerere (înaintate către sistemul sănătății) și ofertă (calitatea serviciilor medicale oferite); managementului activității profesionale a asistentului medical bazat pe proceduri și protocoale.

Practica ce precede probele de absolvire reprezintă ultima etapă de pregătire practică de specialitate în vederea certificării pentru programul de formare profesională Îngrijirea bolnavilor, calificarea Asistent medical și are alocate 750 de ore conform planului de învățământ 2022.

Stagiul de practică se desfășoară în baza curriculumului, care identifică competențele profesionale specifice stagiului de practică, activitățile, sarcinile de lucru și produsele, care urmează să fie elaborate, cerințele față de locurile de muncă, resursele didactice recomandate elevilor, precum și modalitățile de derulare și evaluare a stagiului de practică în conformitate cu cerințele în vigoare.

Stagiul de practică are scopul de a aduce elevii în contact cu situația reală din instituțiile medicale și de a le completa pregătirea profesională și personală. Succesul viitorilor specialiști medicali pe piața muncii va depinde, în mare măsură, de gradul în care aceștia vor cunoaște specificul activității profesionale.

În curriculumul *Practica ce precede probele de absolvire*, rezultatele așteptate ale învățării sunt formulate în termeni de competențe profesionale specifice, care sunt dezvoltate și consolidate în cadrul stagiului de practică prevăzut în planul de învățământ.

Procesul de instruire practică în învățământul profesional medical se organizează în corespundere cu documentele legislative și normative din țară, prin coordonarea și racordarea la cerințele europene, care promovează calitatea pregătirii cadrelor medicale cu studii profesionale postsecundare:

1. Clasificatorul Ocupațiilor din Republica Moldova, 2021, Hotărârea Guvernului Nr. 208 din 30.09.2021; în: Monitorul Oficial, 2021, nr. 239-248, art. 463.

2. Planul-cadru pentru învățământul profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar în baza Sistemului de credite de studii transferabile, Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării RM nr. 1205 din 2015.

3. Profilul ocupațional la programul de formare profesională 91310 Îngrijirea bolnavilor calificarea Asistent medical, validat prin Ordinul Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al RM Nr. 964 din 17.08.2018 [citată 18.09.2022]. https://cemf.md/uplo/ad/PROFIL_OCUPAIONAL/2018_2019_/ANEXA_NR.2.1.1.4_Prof_ocup_AMG.PDF.

4. Standardul calificării la specialitatea Îngrijirea bolnavilor calificarea Asistent medical, Decizia Consiliului Național pentru Calificări Nr.1 din 10.12.2018. https://mecc.gov.md/sites/default/files/sc_4_cncrm_asistent_medical_ingrijirea_bolnavilor.pdf

5. Planul de învățământ la Specialitatea Îngrijirea bolnavilor 91310, calificarea Asistent medical aprobat de MS RM și MEC RM, 2022.

6. Regulamentul privind organizarea și desfășurarea stagiilor de practică în învățământul profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar, Ordinul Ministrului Educației nr. 1086 din 29 decembrie 2016.

Procesul de instruire în învățământul medical are mai multe componente, cu o relativă independență, care sunt într-o conexiune funcțională în procesul de instruire propriu-zis. Elementele principale ale procesului de instruire a asistenților medicali sunt:

- *caracteristicile elevilor supuși instruirii;*
- *caracteristicile mediului educațional și a bazelor practice* (a instituțiilor medico-sanitare publice și private);
- *caracteristicile curriculumului și a instrumentelor curriculare;*
- *activitățile de învățare;*
- *evaluarea rezultatelor instruirii practice.*

Conținuturile din prezentul curriculum reflectă aspecte ale cunoștințelor de specialitate ale elevilor calificării Asistent medical, care se vor transforma în competențe profesionale specifice pe parcursul desfășurării *Practicii ce precede probele de absolvire*.

În ansamblu, curriculumul *Practicii ce precede probele de absolvire* este conceput să ofere elevilor posibilitate formării competențelor, valorilor și atitudinilor ce corespund necesităților curente și de perspectivă ale pieții muncii și ale unei societăți aflate în permanentă schimbare, oportunități de dobândire a abilităților și formare a competențelor integratoare, privind dezvoltarea lor în plan personal, social și profesional.

II. MOTIVAȚIA, UTILITATEA STAGIULUI DE PRACTICĂ PENTRU DEZVOLTAREA PROFESIONALĂ

Curriculumul *Practica ce precede probele de absolvire* presupune formarea la viitorii asistenți medicali a unor calități personale, aptitudini deosebite, deprinderi și abilități. *Practica ce precede probele de absolvire* dezvoltă gândirea clinică necesară pentru a acționa într-o mare diversitate de situații medicale, astfel acordând servicii medicale calitative.

În cadrul stagiului de practică viitorii asistenți medicali vor opera cu un sistem de cunoștințe specifice atât teoretice, cât și practice, bazate pe metode actuale de soluționare a problemelor medicale. Asistenții medicali vor adopta un sistem de principii etice prin care vor stabili relațiile cu colegii, bolnavii și familiile acestora.

Din această perspectivă, elevii își vor forma un caracter al activității profesionale:

- să posede setul de valori, principii, norme, reguli care constituie codul deontologic al lucrătorului medical și farmacistului;
- să fie înzestrat, de asemenea, cu calități moral-spirituale deosebite: compasiune, mărinimia, onestitatea, simțul responsabilității, echității sociale;
- să acorde îngrijiri medicale calitative;
- să-și formeze abilități de comunicare și consiliere,
- să-și formeze abilități de observare, ascultare și evaluare;
- să-și formeze abilități organizaționale.

Viitorii asistenți medicali trebuie să-și dezvolte nu doar cunoștințe, ci și aptitudini și valori pentru realizarea unor intervenții medicale profesioniste în soluționarea sau ameliorarea problemelor de sănătate ale pacienților.

Pe parcursul stagiului de practică elevii vor aplica deprinderi și abilități specifice calificării Asistent medical în cadrul instituțiilor medico-sanitare publice și private care acordă servicii medicale în condiții de staționar și ambulator. Elevul se va concentra pe înțelegerea principalelor probleme cu care se confruntă pacienții cu patologii terapeutice, chirurgicale, pediatrie obstetrical-ginecologice etc.

Practica ce precede probele de absolvire înseamnă aplicarea cunoștințelor precum și dezvoltarea/ formarea competențelor profesionale specifice în condiții reale de muncă. Activitatea practică îi ajută pe elevi să dobândească și experiență profesională. Instruirea practică va facilita inserția pe piața muncii și va contribui la completarea cunoștințelor teoretice cu aptitudini practice necesare îndeplinirii cu succes a sarcinilor de la locul de muncă.

Practica ce precede probele de absolvire se desfășoară în spitale de divers profil, asociații medico-teritoriale sub responsabilitatea profesorilor metodiști din cadrul instituției. Activitatea zilnică a elevilor este desfășurată în instituțiile medico-sanitare publice și private, în secțiile de divers profil:

1. secție curativă cu profil terapeutic – 20 zile
2. secție curativă cu profil chirurgical – 20 zile
3. secție curativă cu profil pediatic – 20 zile
4. secție cu profil obstetrical-ginecologic – 20 zile
5. asistență medicală primară – 25 zile

Personalul medical mediu de specialitate și superior de profil supraveghează și monitorizează activitatea elevilor în scopul asigurării calității și siguranței actului medical.

Evaluarea manoperele practice este efectuată de asistenții medicali în baza protocoalelor instituționale, *Procedurilor Operaționale și Protocoalelor/algorithm al deprinderilor practice, ediția a II-a, Chișinău, 2017.*

Practica ce precede probele de absolvire este organizată în semestrul X, pe parcursul a 21 săptămâni, după susținerea examenelor de promovare și se desfășoară în instituțiile medico-sanitare publice/private și se finisează cu prezentarea portofoliului stagiului de practică și susținerea publică a raportului stagiului de practică.

III. COMPETENȚELE PROFESIONALE SPECIFICE STAGIULUI DE PRACTICĂ

CPS1. Identificarea situațiilor de îngrijire prin stabilirea, în mod independent a asistenței medicale necesare în baza cunoștințelor teoretice și clinice științific argumentate.

CPS2. Planificarea îngrijirilor medicale în baza cunoștințelor și abilităților dobândite, asigurând consilierea și sprijinul pacientului și a membrilor familiei lui.

CPS3. Aplicarea îngrijirilor medicale independent și în cadrul echipei interdisciplinare, asigurând calitatea serviciilor medicale oferite pacientului și membrilor familiei lui.

CPS4. Participarea în diagnosticarea medicală și tratament, asigurând pregătirea pacienților pentru examinările paraclinice de laborator/instrumentale și administrând tratamentul prescris.

CPS5. Evaluarea îngrijirilor medicale, aplicând procedee de monitorizare a stării pacientului și planificând măsuri de îmbunătățire a calității serviciilor de îngrijiri medicale acordate.

CPS6. Inițierea, în mod independent și interdependent, a măsurilor imediate pentru menținerea în viață, acordând asistență medicală de urgență conform Protocoalelor Clinice Naționale.

CPS7. Aplicarea în situații de criză sau catastrofă, a măsurilor de intervenții speciale, asigurând managementul cazului în calamități naturale, biologice și sociale.

CPS8. Promovarea modului sănătos de viață prin implicarea activă în menținerea sănătății.

CPS9. Promovarea autoinstruirii și educației profesionale continue în depășirea provocărilor profesionale.

IV. ADMINISTRAREA STAGIULUI DE PRACTICĂ

Codul stagiului de practică	Denumirea stagiului de practică	Semestrul	Numărul de săptămâni	Numărul de ore	Perioada	Modalitatea de evaluare	Numărul de credite
P.10.O.048	<i>Practica ce precede probele de absolvire</i>	X	21	750	Ianuarie-Iunie	Prezentarea portofoliului și a raportului stagiului de practică	25

V. DESCRIEREA PROCESULUI DE DESFĂȘURARE A STAGIULUI DE PRACTICĂ

Activități/sarcini de lucru	Produse de elaborat	Modalități de evaluare	Durata de realizare
UC1. Inițierea elevilor cu cerințele față de realizarea stagiului de practică, documentația și regulile tehnicii securității muncii.	Agenda formării profesionale	Prezentarea agendei de formare profesională	7 ore
UC2. Respectarea obligațiilor de serviciu a asistentului medical pe perioada instruirii practice.	Fișa de post a asistentului medical	Prezentarea fișei de post a asistentului medical	14 ore
UC3. Completarea documentației secției de internare.	Lista cu documente din secția de internare	Prezentarea listei de documente	21 ore
UC4. Trierea și înregistrarea pacienților în secția de internare.	Fișa medicală a pacientului completată conform cerințelor Sistemului Informa-	Prezentarea fișei medicale	

	țional Integrat în Sănătate în spitale Acordul informat al pacientului		
UC5. Determinarea și înregistrarea datelor antropometrice, termometriei și indicilor vitali.	Foaia de temperatură	Prezentarea foii de temperatură completată	28 ore
UC6. Prelucrarea igienică a bolnavilor internați.	Bolnavi internați prelucrați igienic conform algoritmului	Evaluarea respectării algoritmului manoperei	14 ore
UC7. Efectuarea toaletei primare, secundare a nou-născutului și sugarului	Schema/algoritm de efectuare a toaletei nou-născutului și sugarului	Evaluarea respectării algoritmului manoperei	14 ore
UC8. Gestionarea documentației secțiilor de diferit profil din cadrul instituțiilor medicale.	Lista cu documente din secțiile de diferit profil	Prezentarea listei de documente	21 ore
UC9. Examinarea pacienților cu diverse afecțiuni.	Pacienți examinați conform schemei	Evaluarea respectării algoritmului manoperei	35 ore
UC10. Pregătirea fizică și psihică a pacientului pentru investigațiile de laborator/instrumentale/funcționale.	Pacienți consiliați în vederea pregătirii către investigații	Evaluarea respectării algoritmului manoperei	21 ore
UC11. Prelevarea materialului biologic pentru examinările de laborator.	Material biologic prelevat conform algoritmului	Evaluarea respectării algoritmului manoperei	21 ore
UC12. Realizarea dosarului de nursing în baza datelor subiective, obiective culese de la pacient/rude/însotitor.	Dosarul de nursing	Evaluarea dosarului completat	35 ore
UC13. Participarea la primirea și predarea serviciului asistentului medical de salon.	Fișa de post a asistentului medical Fișa cu cerințele față de primirea/ predarea serviciului asistentului medical	Prezentarea fișei de post a asistentului medical Prezentarea fișei	21 ore
UC14. Supravegherea distribuirii alimentelor conform dietei consemnate în foaia de observație și asigurarea alimentației pacienților dependenți.	Bolnavi alimentați la necesitate conform algoritmului	Evaluarea respectării algoritmului manoperei	21 ore
UC15. Extragerea indicațiilor din foile de prescripții medicale.	Registrul pentru selecția medicamentelor indicate pacienților	Prezentarea registrului	35 ore
UC16. Respectarea măsurilor regimului sanitar-igienic în sala de tratament/pansament/lăuzie/blocul operator cu respectarea cerin-	Lista cu ordine în vigoare ce țin de regimul sanitar-igienic	Prezentarea listei cu ordine în vigoare	28 ore

țelor, ordinelor în vigoare ale MS RM.			
UC17. Spălarea igienică, aseptică și chirurgicală a mâinilor.	Pliant cu etapele de spălare a mâinilor	Prezentarea pliantului	14 ore
UC18. Îmbrăcarea de sine stătătoare a echipamentului steril.	Echipament steril îmbrăcat conform cerințelor	Evaluarea respectării corectitudinii îmbrăcării echipamentului steril	14 ore
UC19. Pregătirea sălii de tratament/operație/pansament pentru lucru.	Sală de tratament/ operație/pansament pregătită de lucru conform cerințelor	Evaluarea corectitudinii pregătirii sălii de tratament/ operație/pansament pentru lucru	14 ore
UC20. Aranjarea măsuței și tavei sterile.	Măsuța sterilă aranjată	Evaluarea respectării algoritmului manoperei	14 ore
UC21. Pregătirea casoletii pentru sterilizare.	Casoleta pregătită conform algoritmului	Evaluarea respectării algoritmului manoperei	14 ore
UC22. Prelucrarea utilajului medical în dependență de tipul lui.	Utilaj medical prelucrat conform cerințelor	Evaluarea respectării algoritmului manoperei	21 ore
UC23. Utilizarea substanțelor dezinfectante pentru igienizarea sălii de pansament, operație și tratament.	Lista cu substanțe dezinfectante utilizate în IMSP	Prezentarea listei cu substanțe dezinfectante	28 ore
UC24. Dozarea corectă a medicamentelor indicate pacienților cu diverse afecțiuni și vârste.	Lista remediilor medicamentoase dozate pe perioada stagiului de practică	Prezentarea listei remediilor medicamentoase dozate	28 ore
UC25. Respectarea tehnicii securității în administrarea medicamentelor pe diverse căi.	Injecții i/v, i/m/, s/c, i/d	Evaluarea respectării algoritmului manoperei (numărul de manopere realizate)	36 ore
UC26. Montarea sistemului pentru perfuzie și tehnica perfuziei intravenoase.	Perfuzie intravenoasă montată și aplicată	Evaluarea respectării algoritmului manoperei	28 ore
UC27. Dezinfecția obiectelor de îngrijire a pacienților conform ordinelor în vigoare.	Ordine în vigoare	Evaluarea respectării algoritmului manoperei	21 ore
UC28. Segregarea deșeurilor medicale conform codului de culori.	Ordine în vigoare	Evaluarea respectării gestionării deșeurilor medicale	21 ore
UC29. Completarea documentației din sala de tratament/ operație/pansament.	Documentația din sala de tratament	Prezentarea listei de documente	21 ore
UC30. Înregistrarea pacienților, completarea calitativă a documentației specifice asistenței	Lista fișelor, carnetelor, registrelor specifice activității	Prezentarea listei de documente	7 ore

medicale primare cu introducerea datelor în baza de date.	serviciului de asistență medicală primară		
UC31. Efectuarea programărilor pentru vaccinare, consultațiilor și vizitelor la domiciliu.	Model de algoritm al programărilor	Prezentarea modelului	7 ore
UC32. Programarea vizitelor și dirijarea fluxului de pacienți la medicul de familie.	Schema/algoritm al comunicării pentru programare la medicul de familie/medicul de profil	Prezentarea schemei	7 ore
UC33. Monitorizarea contingențelor de populație cu risc sporit de dezvoltare a maladiilor netransmisibile.	Lista activităților profilactice realizate Scenariul lecției de școlarizare a pacientului	Prezentarea listei de activități, scenariului	7 ore
UC34. Trierea pacienților pentru examinare la medicul de familie.	Indici antropometrici, frecvența respirației/contractiilor cardiace/pulsului; tensiune arterială/intratraoculară/ temperatură, ECG determinate	Evaluarea corectitudinii îndeplinirii manoperei	14 ore
UC35. Efectuarea imunizării categoriilor de populație conform calendarului de vaccinare și situației epidemice.	Lista cu tipurile de vaccinuri realizate conform calendarului de vaccinare	Prezentarea listei	7 ore
UC36. Realizarea vizitelor la domiciliu.	Lista activităților de îngrijire a pacientului/bolnavului adult, copilului sănătos și bolnav	Prezentarea listei de activități de îngrijire	7 ore
UC37. Organizarea activităților de consiliere pentru diferite categorii populaționale.	Lista activităților de consiliere și categoriile de populație	Prezentarea listei cu activități	7 ore
UC38. Promovarea activităților de profilaxie în rândurile populației.	Pliant Poster Prezentare în format PowerPoint	Prezentarea produsului	14 ore
UC39. Acordarea asistenței medicale de urgență în diverse stări patologice la etapa de prespital și staționar.	Schema-algoritm a stării de urgență	Prezentarea algoritmului asistenței medicale în urgență	21 ore
UC40. Prelucrarea chirurgicală a plăgilor.	Schema-algoritm de prelucrare a plăgilor	Evaluarea corectitudinii îndeplinirii manoperei	21 ore
UC41. Pregătirea materialului de pansament.	Lista materialelor necesare pentru pansament	Prezentarea listei	14 ore
UC42. Reflectarea rezultatelor stagiului de practică în actele de totalizare.	Portofoliul stagiului de practică Agenda formării profesionale	Prezentarea publică a portofoliului Susținerea raportului stagiului de practică	7 ore

	Raportul stagiului de practică Referința elevului Dosar de nursing		
--	---	--	--

VI. SUGESTII METODOLOGICE

Organizarea și desfășurarea *Practicii ce precede probele de absolvire* în cadrul instituțiilor medico-sanitare publice și private are drept obiectiv principal dezvoltarea aptitudinilor de muncă ale elevilor din învățământul profesional tehnic postsecundar, în scopul argumentării nivelului de calificare și a legăturii mai eficiente și rapide cu piața muncii.

Coordonarea instructiv – metodică a stagiului de practică este executată de un cadru didactic metodist din cadrul instituției de învățământ și de un specialist cu experiență din cadrul instituției medico-sanitare publice/private, care organizează activitatea elevilor în timpul desfășurării practicii, soluționează problemele parvenite, monitorizează respectarea cerințelor privind securitatea și sănătatea în muncă, condițiile sanitaro – igienice de lucru și odihnă, verifică permanent Agenda formării profesionale.

Fiecare elev va fi instruit în domeniul securității și sănătății în muncă, despre scopul și sarcinile practicii, durata practicii, structura și cerințele pentru completarea raportului stagiului de practică, înainte de a demara activitățile stabilite în curriculum. Elevilor li se oferă foaia de delegare în care este indicat ordinul de repartizare la stagiul de practică. Organizarea activităților de formare a competențelor în cadrul *Practicii ce precede probele de absolvire* va avea un caracter individual pentru fiecare elev luând în considerație activitățile/sarcinile de lucru ce trebuie să fie realizate conform curriculumului.

Activitățile de practică se vor derula în instituțiile medico-sanitare publice/private care dispun de secții cu profil terapeutic, pediatric, chirurgical, obstetrical-ginecologic și asistență medicală primară. Ponderea sarcinilor de lucru și a produselor de elaborate este orientativă, cu intenția păstrării echilibrului și a diversității. Elevii vor respecta toate condițiile impuse de regulamentele instituțiilor medicale referitoare la acces, organizare, ordine interioară, siguranță și securitate în muncă. Elevii vor putea folosi sau utiliza pentru documentare și studiu mijloacele aprobate de Ministerul Sănătății al RM și instituția medicală: Ordine, Regulamente, copii ale documentelor, proceduri operaționale, pagini Web etc.

Activitățile de formare a competențelor profesionale specifice vizând organizarea locului de muncă, realizarea manoperelor practice, activităților de îngrijire, consiliere etc. vor fi coordonate și monitorizate zilnic de către reprezentantul instituției medico-sanitare publice/ private. Responsabilii din cadrul instituției medico-sanitare publice/private trebuie să pună la dispoziția elevului toate mijloacele necesare pentru dobândirea competențelor profesionale precizate în descrierea calificării. În organizarea și desfășurarea stagiului de practică ce precede probele de absolvire, un rol deosebit revine profesorului metodist, care ghidează elevul în selectarea pacientului, realizarea schemei de examinare a pacientului, evaluarea corectă a pacientului, stabilirea diagnosticelor de nursing prioritare, întocmirea planului de îngrijire, monitorizarea zilnică a pacientului etc., ceea ce favorizează realizarea dosarului de nursing. Pentru atingerea obiectivelor și dezvoltarea competențelor profesionale specifice vizate de parcurgerea stagiului de practică, pot fi derulate următoarele activități de învățare: descoperire, discuția în echipa multidisciplinară, dezbateră, studiul de caz, observația individual etc. Pentru realizarea activităților/sarcinilor de lucru se vor folosi mijloace didactice specifice: fișe de lucru, scheme-algoritm, modele, seturi de echipamente medicale pentru îngrijiri, instrumente, documentația medicală, echipamente tehnice pentru

măsurarea parametrilor vitali, accesorii medicale, medicamente. În activitățile practice ale elevului, accentul se va pune pe realizarea cu exactitate și la timp a cerințelor sarcinilor de lucru.

Practica ce precede probele de absolvire se desfășoară în baza Regulamentului privind organizarea și desfășurarea stagiilor de practică în învățământul profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar, aprobat prin Ordinul Ministrului Educației nr. 1086 din 29 decembrie 2016 și a curriculumului stagiului de practică. Pentru favorizarea inserției absolvenților în câmpul muncii, elevii absolvenți identifică instituția medicală pentru desfășurarea stagiului de practică ce precede probele de absolvire prin completarea unei cereri.

Managementul activității profesorului metodist/mentorului este asigurat de o gamă de documente reglementative și de evaluare, care sunt perfectate și gestionate în termenii stabiliți. Nomenclatorul de acte pentru profesorul metodist include:

1. Obligațiunile profesorului metodist/mentorului în cadrul stagiului practic.
2. Raportul de autoevaluare a activității profesorului metodist privind efectuarea stagiului practic.
3. Registrul de evidență a frecvenței și reușitei elevilor pentru anul de învățământ, propus de Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova.

Pe parcursul realizării *Practicii ce precede probele de absolvire*, elevii completează portofoliul stagiului de practică, conform *Nomenclatorului de acte (Anexa nr.1)*. Activitățile de perfectare/completare a documentației recomandate stimulează la elevi abilitățile specifice de lucru cu documentația de referință, dezvoltă responsabilitatea elevilor, asigură posibilitatea de evaluare finală a stagiului de practică.

Nomenclatorul de acte pentru *Practica ce precede probele de absolvire* include următoarele documente:

1. Extras din ordinele cu privire la activitatea internă – dezinfectia, profilaxia infecției asociate asistenței medicale, profilaxia infecției HIV/SIDA, profilaxia hepatitelor virale, etc.
2. Codul deontologic al lucrătorului medical și al farmacistului nr. 192 din 24.03.2017
3. Raport privind realizarea stagiului de practică.
4. Referința elevului.
5. Agenda formării profesionale - model propus de Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova.
6. Produsele realizate pe parcursul stagiului de practică: foaia de temperatură, lista cu documente din secția de internare, lista cu ordine despre activitatea curentă a instituțiilor medicale, plan de îngrijire, lista cu substanțe dezinfectante utilizate în IMSP, registrul pentru selecția medicamentelor și investigațiilor indicate pacienților, fișa de post a asistentului medical, dosar de nursing, pliante, postere etc.

Agenda formării profesionale (*Anexa nr.2*) reprezintă un instrument de înregistrare și monitorizare a activităților realizate de către elevi la locul de desfășurare a stagiului de practică. Elevii vor consemna în Agenda formării profesionale sarcinile de lucru planificate și realizate, de asemenea vor fi descrise zilnic activitățile realizate. Activitățile înregistrate în agenda formării profesionale sunt evaluate zilnic prin notă și semnătură de către reprezentantul IMSP.

Calitățile profesionale, atitudinale și psihosociale demonstrate de către elevi pe parcursul *Practicii ce precede probele de absolvire*, sunt evaluate de către specialistul din domeniul practic și specificate în Referința elevului (*Anexa nr.3*), care este semnată de conducătorul din partea unității economice și confirmată cu ștampila. Referința ulterior este arhivată în dosarul personal al elevului.

Pe parcursul *Practicii ce precede probele de absolvire*, elevii realizează *Dosarul de nursing al pacientului (Anexa nr.4)*, compartimentele:

- completarea datelor generale;
- fixarea diagnosticului clinic;
- stabilirea diagnosticelor de nursing prioritare conform formulei PES;
- descrierea examenului subiectiv și obiectiv;
- realizarea planului de îngrijiri conform diagnosticelor stabilite;
- evaluarea zilnică a pacientului pe parcursul internării în staționar;
- evaluarea finală a pacientului;
- recomandări.

Dosarul de nursing este echivalentul foii de observație clinică generală de la medici și ține cont de componentele fundamentale ale procesului de îngrijire: evaluarea pacientului, elaborarea planului de îngrijire, realizarea acestuia și evaluarea continuă a eficacității îngrijirilor. Dosarul de nursing este un instrument al asistenților medicali prin care pot demonstra că intervențiile de nursing corect efectuate reprezintă un element fundamental în evoluția favorabilă a pacientului, contribuind, alături de tratamentul medical aplicat, la restabilirea sănătății, la stabilizarea evoluției bolilor cronice, prevenirea complicațiilor și optimizarea stării de bine a pacientului.

La finele *Practicii ce precede probele de absolvire*, elevul structurează și întocmește un raport despre activitatea realizată în instituția medico-sanitară publică/privată conform cerințelor propuse în model (*Anexa nr.5*). Raportul stagiului de practică se întocmește pe parcursul desfășurării stagiului de practică, iar după finisarea perioadei stagiului de practică, se prezintă pentru control și avizare conducătorului stagiului de practică. Elaborarea raportului stagiului de practică dezvoltă capacitățile de generalizare și analiză referitor la activitățile realizate.

VII. SUGESTII DE EVALUARE A STAGIULUI DE PRACTICĂ

Evaluarea stagiului de practică se realizează atât pe perioada de desfășurare a practicii, cât și la finalizarea acestei activități. Evaluarea scoate în evidență nivelul în care se formează competențele profesionale specifice, va viza aprecierea nivelului de dezvoltare la elevi a competențelor profesionale conform curriculumului stagiului de practică.

Obiectivul de evaluare a *Practicii ce precede probele de absolvire* constă în utilizarea instrumentelor de evaluare pentru a asigura participarea cu succes în procedura de certificare a tânărului specialist medical în vederea obținerii calificării conform programului de formare profesională Îngrijirea bolnavilor, calificarea Asistent medical. Produsele pe baza cărora se determină nivelul de pregătire sunt: agenda formării profesionale și produsele elaborate în perioada de referință. Agenda formării profesionale a elevului este un document în care se înregistrează procesul de realizare a curriculumului stagiului de practică de către elevi. Toate compartimentele agendei, în afară de aprecierea activității elevului de către conducătorul practicii de la unitate economică și pe ultima pagină a conducătorului din partea instituției, se completează de către elev. Aprecierea elevului se efectuează zilnic de către conducătorul practicii de la instituția medico-sanitară publică/privată prin observarea directă și se notează cu note de la 1 la 10. La finele practicii, conducătorul de la unitate economică completează compartimentul respectiv din agendă, în care caracterizează comportamentul elevului în timpul practicii, nivelul de cunoștințe, activitățile efectuate etc. Semnătura conducătorului se va confirma cu ștampila instituției medico-sanitare publice/private. Dosarul de nursing, un produs elaborat de elevi în perioada practicii ce anticipează probele de absolvire, se va realiza sub ghidarea profesorului metodist din partea instituției de învățământ.

Profesorul metodist din partea instituției de învățământ și mentorul din cadrul instituției medicale își vor alege setul de metode de evaluare, precum și materiale - instrumente de evaluare, formele de evaluare ce corespund conținuturilor stipulate în *capitolul V. Descrierea procesului de desfășurare a stagiului de practică*. Aprecierea se va face în bază de criterii. Criteriile de notare contribuie la formularea unei evaluări obiective. Astfel, în calitate de criterii de apreciere a produsului realizat de către elevi sunt recomandate:

Nr. d/o	Categorია de produs	Criterii de evaluare a produsului
1.	Agenda formării profesionale a elevului	<ul style="list-style-type: none"> ● relevanța completării agendei, ● veridicitatea conținutului expus, ● calitatea prezentării textuale, ● respectarea normelor prestabilite, ● completitudinea agendei.
2.	Produse elaborate	<ul style="list-style-type: none"> ● corespunderea cu standardele de realizare, ● creativitatea, ● calitatea proceselor, ● completitudinea produsului, ● elaborarea și structura produsului, ● calitatea materialului folosit, ● corectitudinea interpretării, ● respectarea termenilor de elaborare.
3.	Pliant	<ul style="list-style-type: none"> ● corespunderea conținutului pliantului cu subiectul propus, ● corespunderea conținutului prezentat cu materialul ilustrativ, ● folosirea imaginilor argumentative, clar vizibile, prezența datelor statistice actuale, care să ilustreze mesajul-cheie, ● corectitudinea selectării materialului în dependență de grupul țintă, ● calitatea și accesibilitatea informației în limbajul pacientului/ pacientei, utilizarea terminologiei de popularizare, ● actualitatea informației, structurat (ierarhic și logic), ● trebuie să fie sugestiv și să evidențieze ideile de studiu, ● gradul de originalitate și de noutate.
4.	Poster	<ul style="list-style-type: none"> ● format: 100x65 cm. ● titlu: Litere majuscule de 3 cm. (minim 72 dimensiune font) vizibile de la 4-5 metri. ● text: Litere de 1 cm.(28 dimensiune font), vizibile de la 2-3 metri.

		<ul style="list-style-type: none"> • curbele, schemele, figurile facilitează prezentarea rezultatelor. • culori variate. • fotografii: minim 13x18cm. • imaginea prezintă o sinteză a informațiilor. • ansamblul compus din text, figuri, titluri, subtitluri trebuie să: • fie ușor de citit, • trezească dorința celor interesați. • <i>!!! De evitat elaborarea unui poster cu informație abundentă și dificil de analizat.</i>
5.	Prezentare în format PowerPoint	<ul style="list-style-type: none"> • să conțină cel puțin 15 slide-uri; • primul slide al prezentării trebuie să conțină titlul prezentării, Numele și prenumele elevului, specialitatea, calificarea; • prezentarea trebuie să posede un contrast plăcut între fond și caractere; • modul de structurare a prezentării; • o idee centrală pe slide, maxim șase linii de text, maxim șase cuvinte pe linie de text; • folosirea unui limbaj bogat, adecvat tematicii și grupului țintă; • coerența și logica expunerii; • nu se folosesc efecte pentru tranziția între sliduri; • o idee bine scrisă, împreună cu o imagine sugestivă care face mai mult decât o mie de cuvinte; • folosim imagini de calitate.
6.	Schema-algoritm	<ul style="list-style-type: none"> • indicarea necesarului pentru realizarea manoperei practice; • pregătirea fizică și psihică a pacientului; • specificarea sursei bibliografice conform căreia se realizează manopera; • respectarea algoritmului manoperei practice; • calitatea informației; • corespunderea conținutului cu subiectul avizat.
7.	Dosar de nursing	<ul style="list-style-type: none"> • completarea datelor generale, • fixarea diagnosticului clinic, • stabilirea diagnosticelor de nursing prioritare (3) conform formulei PES, • descrierea detaliată a examenului subiectiv, • descrierea detaliată a examenului obiectiv conform etapelor inspecției generale,

		<ul style="list-style-type: none"> ● realizarea planului de îngrijiri conform diagnosticelor stabilite, ● evaluarea zilnică a pacientului pe parcursul internării în staționar, ● evaluarea finală a pacientului, ● recomandări.
8.	Raportul stagiului de practică	<ul style="list-style-type: none"> ● corespunderea raportului stagiului de practică cerințelor stabilite, ● corectitudinea formulării conținutului, ● conținutul textual al raportului va fi expus într-un limbaj specific medical, ● completitudinea raportului, ● originalitatea, ● creativitatea.
9.	Portofoliul stagiului de practică	<ul style="list-style-type: none"> ● respectarea nomenclatorului de acte, ● corectitudinea completării cu produsele din nomenclatorul de acte, ● relevanța, ● veridicitatea, ● completitudinea, ● calitatea prezentării textuale a produselor, ● respectarea normelor prestabilite.

Practica ce precede probele de absolvire se finalizează cu întocmirea și susținerea rapoartelor pentru practică de către elevi în fața unei comisii care întrunește reprezentanți ai agentului economic, profesorul metodist, șeful secției de învățământ, directorul adjunct pentru instruirea practică.

Cerințele de evaluare a *Practicii ce precede probele de absolvire* sunt prevăzute în Regulamentul privind organizarea și desfășurarea stagiilor de practică în învățământul profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar. La evaluare se ține cont de originalitatea, rigoarea argumentației, relevanța și corectitudinea informației, calitatea exprimării, corectitudinea și modul de prezentare a raportului stagiului de practică. Elevul trebuie să prezinte succint rezultatele realizate pe parcursul stagiului de practică, este necesar să evidențieze esențialul din activitatea practică, utilitatea practicii, competențele profesionale formate.

Nota finală pentru determinarea gradului de dezvoltare a competențelor specifice stagiului de practică ce anticipează probele de absolvire a elevului va calculată în baza mediei simple cu sutimi fără rotundire, formată din notele curente acumulate zilnic și nota acordată pentru portofoliul stagiului de practică.

$$\text{MSP} = (\text{MNC} + \text{NAP}) : 2$$

MSP - media stagiului practic

MNC - media notelor curente

NAP - nota acordată pentru portofoliu

La evaluarea completării portofoliului se va ține cont de: complexitatea portofoliului, corectitudinea completării agendei de formare profesională, prezentării dosarului de nursing, prezentării publice a raportului cu privire la realizarea stagiului de practică, respectarea disciplinei de muncă și existența aprecierii date de conducătorul practicii din partea agentului economic.

Notele obținute la stagiul de practică se iau în calculul mediei academice semestriale a elevului. Creditele de studii transferabile se acordă pentru nota de promovare 5,00 și mai mult.

VIII. CERINȚE FAȚĂ DE LOCURILE DE PRACTICĂ

Activitatea instituțiilor medico-sanitare publice/private este orientată atât spre protecția sănătății populației, profilaxia, diagnosticarea, tratamentul și reabilitarea bolnavilor, promovarea modului sănătos de viață, cât și spre monitorizarea și dirijarea stagiilor de practică.

Practica ce precede probele de absolvire se desfășoară în instituțiile medico-sanitare publice/private care asigură servicii de asistență medicală de performanță. Modalitatea de identificare a unității economice pentru desfășurarea stagiului de practică se realizează după cum urmează:

- a. unitatea economică aprobată prin Ordinul Ministerului Sănătății al Republicii Moldova;
- b. unitatea economică este selectată la propunerea elevului. Analiza și validarea locurilor de practică selectate de elevi se realizează de către Centrul de excelență/colegiul de medicină.

Ministerul Sănătății al Republicii Moldova aprobă prin ordin instituțiile medico-sanitare publice de stat, private și departamentale în calitate de baze clinice pentru realizarea instruirii practice.

Stagiul de practică efectuat în cadrul instituțiilor medico-sanitare publice/private se organizează și se desfășoară în baza Contractului de parteneriat.

Bazele practice – instituțiile medico-sanitare publice/private, corespund următoarelor cerințe:

- profilul instituției medico-sanitare publice corespunde conținuturilor de instruire;
- mentorii - personalul medical mediu din instituțiile medico-sanitare publice/private, responsabil de instruirea practică a elevilor, este instruit în domeniul psihopedagogiei;
- mentorii manifestă respect și reponsabilitate pentru educația profesională a viitorilor specialiști și participă activ în procesul de formare a competențelor profesionale a viitorilor asistenți medicali;
- instituțiile medico-sanitare publice/private manifestă un management instituțional de performanță, participativ, abordat complex și sistemic, încât personalul medical implică activ elevii în procesul de acordare a serviciilor medicale populației;
- instituțiile medico-sanitare publice/private au capacitatea necesară pentru încadrarea tuturor elevilor în activitățile curativ-preventive și de îngrijire;
- multitudinea de servicii medicale prestate de instituția medico-sanitară publică/privată corespunde cu volumul de competențe și abilități necesare pentru antrenare în conformitate cu curriculumul stagiului de practică;
- instituțiile medico-sanitare publice/private asigură respectarea prevederilor contractului/convenției-cadru de parteneriat privind efectuarea stagiului de practică al elevilor;
- instituțiile medico-sanitare publice/private organizează și asigură condiții corespunzătoare pentru desfășurarea eficientă a stagiului de practică în corespundere cu curriculumul stagiului de practică;
- instituțiile medico-sanitare publice/private desemnează conducătorul de practică din cadrul unității economice din rândul specialiștilor de înaltă calificare și cu experiență în domeniu;

- instituțiile medico-sanitare publice/private asigură accesul elevilor la fondul de literatură de specialitate de care dispune unitatea economică, diverse proiecte de dezvoltare, alte materiale, la utilajul și echipamentele corespunzătoare, în conformitate cu curriculumul stagiului de practică;

- instituțiile medico-sanitare publice/private efectuează instructajul elevilor privind aspecte de organizare și norme de protecție/de securitate a muncii;

- instituțiile medico-sanitare publice/private se includ în procesul de formare prin practică a elevilor, antrenându-se în organizarea și desfășurarea instruirii practice, soluționarea problemelor posibile;

- instituțiile medico-sanitare publice/private evaluează nivelul competențelor profesionale obținute de elev, precum și comportamentul și modalitatea de integrare a acestuia în activitatea unității economice.

Lista orientativă a instituțiilor medico-sanitare publice/private la care se va desfășura *Practica ce precede probele de absolvire*:

Nr.	Denumirea instituției medicale	Nr.	Denumirea instituției medicale
1.	IMSP Institutul Oncologic	23.	IMSP Institutul Mamei și Copilului
2.	IMSP Spitalul Clinic Republican „Timofei Moșneaga”	24.	IMSP Spitalul Clinic Municipal „Sfântul Arhanghel Mihail”
3.	IMSP Institutul de Medicină Urgentă	25.	IMSP Institutul Cardiologic
4.	IMSP Spitalul Clinic Municipal nr.4	26.	IMSP Spitalul Clinic de Psihiatrie
5.	IMSP Spitalul Clinic Municipal „Sfânta Treime”	27.	IMSP Spitalul Clinic Municipal „Gheorghe Paladi”
6.	IMSP Institutul de Neurologie și Neurochirurgie „Diomid Gherman”	28.	IMSP Spitalul Clinic Municipal de Copii nr.1
7.	IMSP Spitalul Clinic Municipal pentru Copii „Valentin Ignatenco”	29.	IMSP Spitalul Clinic al Ministerului Sănătății al RM
8.	IMSP Spitalul Clinic de Traumatologie și Ortopedie	30.	IMSP Centrul Republican de Diagnosticare Medicală
9.	IMSP Spitalul Clinic de boli infecțioase „Toma Ciorbă”	31.	IMSP Centrul Național de Asistență Medicală Urgentă Prespitalicească
10.	IMSP Dispensarul Republican de Narcologie	32.	IMSP Spitalul Clinic Municipal de boli contagioase de copii
11.	IMSP Spitalul Raional Florești	33.	IMSP Spitalul Raional Hîncești
12.	IMSP Spitalul Raional Ceadr-Lunga	34.	IMSP Spitalul Raional Cimișlia
13.	IMSP Spitalul Raional Briceni	35.	IMSP Spitalul Raional Cărpineni
14.	Spitalul Internațional Medpark	36.	Centrul Medical Med Family
15.	IMSP Spitalul Raional Cantemir	37.	IMSP Clinica Universitară
16.	IMSP AMT Botanica	38.	IMSP AMT Ciocana
17.	IMSP AMT Rîșcani	39.	IMSP Centrul de Sănătate Cimișlia
18.	IMSP AMT Buicani	40.	IMSP Spitalul Raional Dondușeni
19.	IMSP Spitalul Raional Soroca „A. Prisăcari”	41.	IMSP Centrul Medicilor de Familie Florești
20.	IMSP Spitalul Raional Ialoveni	42.	IMSP Centrul de Sănătate Strășeni
21.	IMSP Centrul de Sănătate Dondușeni	43.	IMSP Centrul de Sănătate Soroca
22.	IMSP Centrul de Sănătate Nisporeni		

Lista orientativă a locurilor de muncă/posturilor la care se va desfășura *Practica ce precede probele de absolvire*:

Nr.	Locul de muncă/postul	Cerințe față de locul de muncă/postul propus elevului
1.	Secția de internare	Secția de internare asigurată cu necesarul pentru: înregistrarea pacienților; întocmirea actelor medicale; examinarea clinică a pacienților; acordarea asistenței medicale de urgență în caz de necesitate; prelucrarea parțială a bolnavilor; verificarea temperaturii și datelor antropometrice.
2.	Secția curativă a staționarului terapeutic	Secția va dispune de saloane cu 1, 2, 3 și 4 locuri, sală de proceduri, sală de manipulații, cabinet de diagnostic funcțional, blocuri sanitare și cantină pentru pacienți. Locurile de muncă vor fi asigurate cu necesarul ce ar permite realizarea investi-gațiilor specifice profilului terapeutic, acordarea îngrijirilor au-tonome și delegate pacienților.
3.	Secția curativă a staționarului chirurgical	Secția va dispune de saloane cu 1, 2, 3 și 4 locuri, sală de proceduri, sală de pansamente, sală de manipulații, cabinet de diagnostic funcțional, blocuri sanitare și cantină pentru pacienți. Locurile de muncă vor fi asigurate cu necesarul ce ar permite realizarea investigațiilor specifice profilului chirurgical, acorda-rea îngrijirilor autonome și delegate pacienților.
4.	Secția curativă a staționarului pediatric	Secția va dispune de saloane cu 1, 2, 3 și 4 locuri, sală de proceduri, sală de manipulații, cabinet de diagnostic funcțional, blocuri sanitare și cantină pentru pacienți. Locurile de muncă vor fi asigurate cu necesarul ce ar permite realizarea investi-gațiilor specifice profilului pediatric, acordarea îngrijirilor auto-nome și delegate pacienților.
5.	Bloc operator	Blocul operator al spitalului cuprinde cel puțin o sală de operație, sală preoperatorie, sală postoperatorie, sală de nașteri, cameră destinată depozitării materialelor și instrumentelor, coridoare cu circuit specific, destinate circulației separate a personalului medical și pacienților. Locurile de muncă în blocul operator vor fi asigurate cu echipamente necesare realizării intervențiilor chirurgicale.
6.	Asociații medico-teritoriale, Centre consultativ-diagnostice, Centre ale medicilor de familie, Centre de sănătate	Unitatea de asistență medicală primară dispune de registratură (fișier-informație), post al asistentei medicale coordonatoare, cabinet de triaj, cabinet de examinare ale medicului de familie/pediatru-consultant, cabinetul de vaccinări, cabinetul de eliberare a certificatelor medicale, cabinetul de proceduri, sala de lucru a asistentelor medicale, serviciile de diagnostică și consultative. Locurile de muncă vor fi dotate cu echipament medical, tehnic, de birou, accesorii medicale și medicamente necesare pentru activitatea serviciului de asistență medicală primară.

IX. RESURSELE DIDACTICE RECOMANDATE ELEVILOR

Nr.	Denumirea resursei	Locul în care poate fi consultată/accesată/procurată resursa	Numărul de exemplare disponibile
1.	BABIUC, C., DUMBRAVA, V-T. <i>Medicina internă</i> . Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic, 2007. 668 p. ISBN 978-9975-100-20-500.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”	1
2.	BAGHIU, V. Teoria și practica nursing, volumul V. Nursing în medicina internă. București: Editura Cartea medicală, 2020. 464 p. ISBN 978-973-160-104-5.	Catedra Discipline terapeutice, CEMF „Raisa Pacalo”	1
3.	BORUNDEL, C. <i>Medicină internă. pentru cadre medii</i> . Chișinău: Editura BIC ALL, 2006. 950 p. ISBN 973-571-616-X.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”	148
4.	BUTOROV I., NEGREAN M., coaut. <i>Gastroenterologie, curs de lecții</i> . Chișinău: Polidanus, 2007.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”	466
5.	CRÎȚCHI, T., BODIU, S., COBÎLEANSCHI, S. Promovarea sănătății. Suport de curs pentru elevii colegiilor de medicină. Chișinău. 2017. 148 p.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”	20
6.	CUCIERU, E., CUȘNIR, R., BOTNARCIUC, L. Suport de curs pentru instruirea studenților din colegiile de medicină în teoria și practica îngrijirii copilului. Chișinău: UNICEF-MOLDOVA, 2007. 118 p.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”	
7.	CUCTA, D. Farmacologie generală. Suport de curs pentru elevii din colegiile de medicină. Chișinău: S.n. (Irocart), 2023. 314 p. ISBN 978-9975-3338-8-7.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”	350
8.	FRIPTU, V., MARIAN-PAVLENCO, A. <i>Obstetrică</i> . Chișinău: ÎS FEP „Tipografia Centrală”, 2023. 861 p. ISBN 978-5-88554-203-6.	Catedra Obstetrică, CEMF „Raisa Pacalo”	1
9.	FRIPTU, R., EMILIAN, R., COBÎLEANSCHI, S., URSU, L., COPACEANU, E., DICUSARĂ, N., COVALCIUC, E., GURBULEA, G., SUVAC, A. Bazele îngrijirii omului sănătos și bolnav. Suport de curs. Chișinău: 2017. 295 p. ISBN 978-9975-53-869-5.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”	500
10.	FRIPTULEAC, G. Promovarea sănătății și educația pentru sănătate (teorie și practică). Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic Medicina, 2018. 332 p. ISBN 978-9975-82-102-5.	PDF1.tmp (usmf.md)	
11.	GOLOVIN, B., BEDICOV, E., CREȚU, E. <i>Chirurgie generală, ghid pentru lucrări practice</i> . Chișinău: Î.I. „Angela Levința”, 2004. 176 p. ISBN 9975-9835-8-8.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”	

12.	GORNEA, F., MARIN, I. Ortopedie și traumatologie. Ediția II. Chișinău: CEP „Medicina”, 2006. 534 p. ISBN 9975-907-71-7.		
13.	GUDUMAC, E., BENEĂ, T., GOLOVIN, B., CREȚU, E. Chirurgie, Suport de curs pentru colegiile de medicină, Chișinău: Î.S. F. E.-P. „Tipogr. Centrală”, 2009. 472 p. ISBN 978-9975-78-797-0.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”	
14.	GUDUMAC, E., BABUCI, V. Bolile chirurgicale ale copilului. Chișinău: Primex Com, 2004. 271 p. ISBN 9975-9807-1-6.	PDF4.tmp (usmf.md)	
15.	MANOLACHE, A., NEGREAN, M., STEMPOVSCAIA, E., GRECU, A., PINTEAC, O., ABDURAHMANOVA, Z. Protocol/Algoritm al deprinderilor practice, calificarea Asistent medical, ediția a II-a. Chișinău: Tipogr. Prag-3 SRL, 2017. 470 p. ISBN 978-9975-53-888-6.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”	1085
16.	MANOLACHE A., NEGREAN M. Standarde/protocoale ale deprinderilor practice, calificarea Asistent medical. Chișinău: Tipogr. Prag -3 SRL, 2008. 434 p. ISBN 978-9975-77-079-8.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”	500
17.	NEGREAN, M., TOMULESCU, L., col. aut. Medicina internă cu nursing specific, suport de curs, Ed.II. Chișinău: Tipogr. Sirius, 2017. 648 p. ISBN 978-9975-57-237-8.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”	500
18.	NEGREAN, M., MANOLACHE, A., coaut., Infecția COVID-19 în practica asistentului medical, suport de curs. Chișinău: Print-Caro SRL, 2021. 161 p. ISBN 978-9975-56-969-9.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”	9
19.	MOZES, C., Tehnica îngrijirii bolnavului, București: Editura Medicală, 2006. 1246 p. ISBN 973-39-0320-5.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”	180
20.	ROGOZEA, L., OGLINDĂ, T. Tehnici și manopere pentru asistenții medicali. Brașov: Editura Creator, 2017. 253 p. ISBN 978-606-8814-43-8.	Catedra Nursing CEMF „Raisa Pacalo”	1
21.	ROGOZEA, L., OGLINDĂ, T., Îngrijirea pacienților. Vol. I. Brașov: Editura Creator, 2018. 162 p. ISBN 978-606-8814-79-7.	Catedra Nursing CEMF „Raisa Pacalo”	1
22.	ROGOZEA, L., OGLINDĂ T. Îngrijirea pacienților. Vol. II. Brașov: Editura Creator, 2017. 141 p. ISBN 978-606-8814-77-3.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”	1
23.	ROGOZEA, L., OGLINDĂ T. Îngrijirea pacienților. Vol. III. Brașov: Editura Creator, 2018. 140 p. ISBN 978-606-8953-09-0.	Catedra Nursing CEMF „Raisa Pacalo”	1
24.	ROGOZEA, L., OGLINDĂ T. Îngrijirea pacienților. Vol. IV. Brașov: Editura Creator, 2018. 156 p. ISBN 978-606-8853-10-6.	Catedra Nursing CEMF „Raisa Pacalo”	1
25.	STRATULAT, P., CEREMPEI, L., CUCIERU, E., ȚURCANU, T. Curs de lecții la pediatrie. Ch.:	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”	

	Tipografia Sirius SRL, 2009. 387 p. ISBN 978-9975-9976-9-0.		
26.	STEMPOVSCAIA, E., responsabil de ediție, Standarde de îngrijiri - nursing pentru asistente medicale și moașe. Chișinău: Tipog. Grafema-Libris, 2010. 312 p.	15099-15088-Standardde2520de2520ingrijiri2520nursing.pdf (gov.md)	
27.	SPÎNU, A. Chirurgie generală și semiologie chirurgicală. Chișinău: Centrul Editorial-Poli-grafic Medicina, 2008. 592 p. ISBN 978-9975-915-45-8.	Catedra Discipline chirurgicale CEMF „Raisa Pacalo”	1
28.	PRISACARI, V., Ghid de supraveghere și control în infecțiile nosocomiale, Ediția II. Chișinău, 2009: Ed. SRL „T-PAR”, 312 p., ISBN – 978-9975-9959-4-8.	Ghid-supravegherea inf nosocom ed II - 37051.pdf (usmf.md)	
29.	TITIRCĂ, L. Ghid de nursing cu tehnici de evaluare și îngrijiri corespunzătoare nevoilor fundamentale. București: Editura Viața medicală românească, 2008. 414 p. ISBN 973-9320-84-8.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”	1
30.	TITIRCĂ, L. Tehnici de evaluare și îngrijiri acordate de asistenții medicali. București: Editura Viața medicală românească, 2008. 399 p. ISBN 973-9320-67-8.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”	1
31.	ȚURCAN, T., CUȘNIR, R., BADICICO, L. CUCIERU, E. Tehnici de îngrijire în pediatrie. Compendiu. Chișinău: Î. I „Angela-Levința”, 2004. 82 p. ISBN 9975-9835-1-0.	Catedra discipline pediatrie CEMF „Raisa Pacalo”	1
32.	Regulamentul privind programarea vizitelor și dirijarea fluxului de pacienți în condiții de ambulator, ordin MS nr.414 din 31.05.2017	Ordin-nr.-414-din-31.05.17-Cu-privire-la-programarea-vizitelor-si-dirijarea-fluxului-de-pacienti-in-conditiile-de-ambulator.pdf (gov.md)	
33.	Protocoalele Clinice Naționale.	Ministerul Sănătății al Republicii Moldova (gov.md)	
34.	Protocol standardizat pentru medicii de familie, PEN1 și PEN2, ediția nr.1, 2019	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”	300
35.	Protocol standardizat pentru medicii de familie, PEN1 și PEN2, ediția nr.2, 2022	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”	120

X. ANEXE

Anexa nr.1 - Nomenclatorul de acte al stagiului practic Practica ce precede probele de absolvire

Anexa nr.2 - Agenda formării profesionale.

Anexa nr. 3 - Referința elevului.

Anexa nr.4 - Dosarul de nursing.

Anexa nr.5 - Raportul stagiului de practică.